

Københavns og Vartov Valgmenigheder

December 2012 Nr. 4

Ingen forklaring

21. søndag efter trinitatis – Lukas 13,1-9

Almægtige, evige Gud, vi er kommet ind i dit hus for at høre dig tale til os gennem evangeliet om Jesus, dengang han fortalte om tildragelser der ikke var nogen mening i, og hvor han lod os forstå at han udgyder sin nåde over vores liv, også når det ikke bærer frugt. Giv os at forstå at vores liv ikke beror på hvad vi overtaler hinanden og os selv til at tro, men at det beror på dig, også når vi går fejl i vores handlinger og løber vild i vores egne forestillinger, således at intet skiller os fra dig, du den ene, sande Gud, fader, søn og helligånd. Dig være pris i al evighed.

Verden er aldrig så rig at den giver uden at tage. Vinteren er prisen for høsten. Alderen for erfaringen. Savnet for kærligheden. De rigdomme som verden begaver os med, er os så dyrebare at de gør os sårbare. Hvad vi gives, giver os samtidig bevidstheden om at vi kan miste det. Ved skæbnens tilskikkelse. Ved en ubønhørlig tilfældighed. Det står nok tydeligere med alderen. For da har verden givet så meget at man har mere at miste. Det er en erfaring, men det er også en kendsgerning.

Mennesket har gjort hvad det kunne for at *fornægte* erfaringen af at verden aldrig er så rig at den giver uden at tage. Det har gjort sig forestillinger for at *benægte* kendsgerningen om at skæbnen eller i hvert fald døden tager dét tilbage som livet har givet.

Det er svært at affinde sig med. Det burde ikke være sådan. Skæbnens magt burde kunne nedkæmpes. Tilfældet burde kunne afvendes. Hvordan kunne det ske? Der må være en forklaring.

Det er en sådan forklaring som nogle i dagens evangelium efterspørger. Hvordan kunne der ske det forsmædelige at nogle galilæere – som måske var oprørske – kom op til templet i Jerusalem for at ofre, og at de blev slaget af Pilatus, så deres eget blod blev blandet med blodet fra de dyr de stod i begreb med at ofre? Hvilke misforståelser kunne have udløst denne uhørt tragiske hændelse? Hvilken skyld kunne ligge bag ulykken? Det forekom så meningsløst at der måtte være en forklaring. Og hvad med de atten der pludselig blev dræbt under et

sammenstyrtende tårn i Siloa? Hvorfor lige dem? Hvordan kunne det ske?

Menneskene har til alle tider søgt den forklaring at det *kunne* ske fordi det *måtte* ske; ja, det *kunne* ske fordi det *burde* ske. Der er – har man hævdet – en moralsk forklaring på at det kunne gå så galt. Den forsmædelige blanding af galilæernes og offerdyrenes blod er en straf for disse oprøreres skyld. Den tragiske ulykke med det sammenstyrtede tårn er ligeledes straf for en skyld som de atten ofre må have pådraget sig. Så i grunden er det ikke en ulykke, i grunden ingen tilfældighed. Hvad der kan se ud som tilfældige ulykker er udslag af en højere retfærdighed. Det *må* det være; det *bør* det være. Spørgsmålet om hvordan det kunne ske, har svaret: fordi det måtte ske.

Men Jesus afviser blankt den slags spekulationer: 'Mener I, at de (disse galilæere) var større syndere end alle andre galilæere, siden det gik dem sådan? Nej, siger jeg, men hvis I ikke omvender jer, skal I alle omkomme ligesom de.' Og '...mener I, at de (disse atten dræbte) var mere skyldige end alle andre i Jerusalem? Nej, siger jeg, men hvis I ikke omvender jer, skal I alle omkomme ligesom de.' De der ønsker moralske forklaringer på andres ulykke, vil blive dømt af den moral hvormed de dømmes andre. De skal omvende sig hvis de vil undgå det.

Når vi rammes af tilfældet, kan vi uvilkårligt spørge hvordan det kunne ske. Og vi spørger måske: 'Hvorfor lige mig? Hvorfor skal min verden som var så rig, fratages hvad der er mig så dyrebart?' Men måske er det et af den slags spørgsmål der ikke kræver noget svar. Måske er det snarere et udbrud, et afmægtigt udbrud. For sorgen og fortvivlelsen søger ikke forklaringer, men et sprog at være i. Et sprog som overhovedet gør sorgen og fortvivlelsen til at bære. Det gør forklaringer ikke.

Der er ellers mange som står rede med forklaringer på hvorfor den ene og den an-

den ulykke tilstøder os. Ulykkerne har rod i vores måde at leve på, i vores mentalitet, eller de er en følge af stjernernes konstellationer. Af og til er vi rede til at tro dem bare for at få en forklaring. Det er – får vi at vide – kun på overfladen at ulykkerne forekommer tilfældige. Ser man nøjere til, så er der en bagvedliggende verdensorden som bliver tydelig; måske en guddommelig styrelse. Der må – hævdes det – være en bagvedliggende moralsk retfærdighed som sætter sig igennem. Hvad vi umiddelbart anser for at være skæbnen eller tilfældet, er i virkeligheden udslag af en moralsk orden som giver mening til det tilfældige.

På vores egen måde tænker vi som jøderne i dagens evangelium: Der må være en forbindelse mellem synd og ulykke. Den forbindelse som ikke gør ulykken tilfældig, men udslag af en retfærdig straf. Hvad enten det drejer sig om det enkelte menneske eller om menneskeheden, så er det som om sygdom, naturkatastrofer, fysisk lidelse, endog død på en eller anden måde må være løn som forskyldt. Da er det at vores hang til at søge forklaringer bliver til terror over for det menneske som rammes af skæbnens tilskikkelser og tilfældets brutalitet.

Alt sammen fordi vi har så svært ved at affinde os med at verden aldrig er rig nok til at give uden at tage. Vi vil bare have rigdommen – og hvis noget tages, så er det nogens skyld, vores egen eller andres. Men mener vi virkelig at de der slæes af skæbnen, er større syndere end de der undslipper? Mener vi virkelig at de der strækkes til jorden af det lunefulde tilfælde, er mere skyldige end de der klarer frisag?

Nej, det kan ikke passe. Det er en hedensk forestilling som vi må se at komme ud over, og det er en forestilling som Jesus nægter at gå ind på. Han afviser at ulykke og lidelse har noget med synd og skyld at gøre. Ingen forklaringer kan gøre det tilfældige meningsfuldt.

Til dem der efterspørger sådanne forklaringer, siger Jesus altså at de skal omkomme ligesom de stakels ofre hvis de ikke omvender sig. De der ønsker moralske forklaringer på andres ulykke, vil blive dømt af den moral hvormed de dømmer andre. De skal omvende sig – det betyder i grunden at de skal holde op med at tænke som de gør. De må afstå fra at søge forklaringer på skæbnens og tilfældets tilskikkelser. Det fører kun til umenneskelighed.

Er da intet forandret? Må det vedblivende være sådan at verden aldrig er så rig at den giver uden at tage?

Hvad med Gud? Er også han så rig at han ikke giver uden at tage? Ja, det er han. Men på den omvendte måde. I sin rigdom giver han os sin nåde for at tage vores synder bort. Han regner ikke med dem ved småligt at takserer dem på en omfattende skala fra streng straf til stor påskønnelse. Gud regner slet ikke. Han skænker os bare sin nåde. Uden at vi i grunden véd hvorfor.

Heller ikke her får vi svar på spørgsmålet 'hvorfor?'. Hvor ville det også være en blasfemisk forfængelighed hvis jeg søgte en forklaring på at Guds nåde i så rigt mål er tildelt mig. Enhver forklaring, ethvert svar ville gøre nåden mindre. Men 'nådens rige fylde' tager synden bort. Den kan ikke gradbøjes, og den omfatter ikke kun nogle, for – som også profeten Ezekiel lader Gud sige – 'alle menneskers liv tilhører mig'.

Ligesom vi ikke får nogen forklaring på lidelsen, således får vi heller ingen forklaring på syndstilgivelsen. Gud har ingen hensigt med den. Det vil sige: Der er kun den ene hensigt at vi skal omvende os, så vi ophører med at tænke at ulykker er forårsaget af skyld, og at lidelser er straf for synd. Vi må lægge vores moralske blik på verden til side. Vi må prøve for forstå at der er noget hinsides den moralisering som i stigende grad nu igen er i færd med at gøre os ufrie, som forkramper livet for dem der

svinger dens faner, og som – ikke mindst – forpester livet yderligere for dem der rammes af ulykke, lidelse, sorg. Det er alt sammen hinsides enhver moralsk verdensorden. Ligesom Guds nåde er det.

Verden er aldrig så rig at den giver uden at tage. Ja, den tager nogle gange *når* den giver, for når den skænker os hinanden, bliver vi skrøbelige og ængstelige for at miste. Da kan det komme til at føles som om verden i sidste ende tager meget mere end den giver.

Gud er så rig, og det er derfor han giver ved at tage. Han er rig på nåde, den nåde hvorved han tilgiver synden og tager den bort. Ved sin rige nåde fylder han vores liv, så synden mister sin magt, så vi omvendes. Dog, som figentræet i lignelsen, så kniber det med at vi bærer omvendelsens frugt. Men der er denne gartner som beder om at træet ikke hugges om, men at det får lov at stå et år til. Så vil han grave omkring det og gøde det, så det måske bærer frugt 'næste år'.

Også for det menneske som er truffet af skæbnens og tilfældighedens hårde slag, så det må føle at det næsten er hugget om, er der et håb. Det er stadig sådan at sorgen er prisen for kærligheden, alderen for erfaringen og vinteren for høsten – for verden er aldrig så rig at den giver uden at tage.

Men Guds nåde er så rig at den kun borttager alt det som vi sagtens kan undvære selv om det hører med til 'verden': synden og skylden. Guds nåde er den eneste trøst for de tab vi sørger over. Den er ikke svar på noget spørgsmål. Og den giver ingen forklaring. Men vi kan være i den, leve i den.

Nåden vil også være der næste år. For i sin rige fylde skænker Guds nåde ethvert menneske en fremtid.

Niels Grønkjær

Salmer: 729, 516, 308 – 493, 459, 353

Tanker ved et guld-konfirmationsjubilæum

Det er snart jul, og jeg mindes, da jeg og min familie kom til julegudstjeneste i Vartov i 50'erne med pastor Thorvald Balslev, som nærmest var en familiepræst for os. Da han var præst i frimenigheden i Øster Jølby på Mors, viede han min morfar og mormor, døbte og konfirmerede min mor og hendes søskende. Senere i Vartov Valgmenighed døbte han både mig og mine brødre og konfirmerede mine to brødre. Da jeg blev konfirmeret den 31. marts 1963, for snart 50 år siden, var det imidlertid af en ny ung præst, Hakon Mandøe.

I modsætning til mine klassekammeraters oplevelser med konfirmationsforberedelse i hold på 50 eller 100 elever, så foregik min ugentlige konfirmandtime i Vartov i den lille konfirmandstue omkring et bord, hvor vi sad 12 konfirmander, 6 piger og 6 drenge. Bordet var hver gang veldækket med en stor kande te og friskbagte boller eller brød, fremtryllet af præstens kone, Ki Mandøe. Den hjemlige hyggestemning blev understreget af, at præsteparrets to små drenge ofte sneg sig ind under bordet og lavede spilopper, før de blev jaget ud af deres far. Min egen far og mor havde meget travlt på den tid, og jeg følte det derfor vældig trygt og godt at komme ind til den ugentlige konfirmandtime i Vartov.

Men hvis det bare havde været for hyggenes skyld, så havde der måske ikke været så meget at skrive om, nu 50 år efter, men for mig var hele denne konfirmationsforberedelse også en forberedelse til selve livet og ikke mindst til tilværelsen både som ægtemand, far, lærer og forsker. Når Mandøe snakkede om tro, Gud og livet, så handlede det ikke så meget om at tro noget bestemt og lære udenad, men om at spørge sig selv og undre sig over ting

og hændelser i livet. Jeg husker specielt engang Mandøe tog udgangspunkt i en artikel i New York Times om Sing Sing fængslet og lagde op til en diskussion om, hvorfor man kunne ende i et fængsel, om det gode og det onde, om der var nogen mennesker, som var gode, og nogen, der var onde, eller om det fandtes i alle mennesker, vel at mærke uden at have noget fast svar på forhånd. Det var for mig nøglen til at kunne føre en samtale, til at lytte og tænke over tingene og tage stilling på et reflekteret grundlag. Det har ikke befriet mig for problemer og vanskelige udfordringer i livet, men har været afgørende for hele tiden at komme videre i livet.

Efter at mit første ægteskab ikke gik så godt, så mødte jeg min anden og nuværende kone gennem en samtale om, hvor vanskeligt det er at leve sammen, og vi snakker fortsat om det 36 år senere, dog nu mest om hvor godt det er at leve sammen. At føre samtaler med sine børn er måske noget af det vanskeligste, specielt hvis man ikke har nogen faste svar eller løsninger, men det er fantastisk, når det lykkes sammen at undre sig over ting, at drøfte forskellige muligheder, både med sine børn og børnebørn.

Det er lidt enklere med studerende på universitetet, selvom de også i udgangspunktet meget gerne vil have, at professoren eller den litteratur, de læser, har *svaret* på tingene. De kan blive ganske så overraskede, hvis jeg indrømmer, at jeg fortsat er usikker på nogle af de mest grundlæggende faglige spørgsmål: 'Jamen, du er jo professor!' Det gælder ikke mindst studerende på bachelor-niveau, men det er utroligt, hvad der kan ske, når man får et hold studerende i gang med at tænke sig om og

sige 'jamen, hvad nu, hvis?' og undersøge de forskellige konsekvenser af forskellige opfattelser af tingene. Så kan der virkelig ske spændende ting mellem mennesker, uanset om det er på bachelorniveau, doktorgradskursus eller i et internationalt forskningscenter.

Det kan godt være at Mandø selv var usikker på, hvordan man skulle være både som menneske og som præst og på hvordan man skulle forberede konfirmander på at blive nogle ordentlige mennesker. Det betød imidlertid ikke, at der ikke også var en vis orden og disciplin i konfirmandstuen hos pastor Mandø. Der var både

en fast tidsramme, salmesang og fadervor, men det virkede først og fremmest som en grundlæggende tryk og stabil ramme for en åben samtale om livet og de store spørgsmål i tilværelsen. Jeg har ikke som så mange andre været på højskoleophold, men jeg tror, at denne konfirmationsforberedelse fungerede som mit højskoleophold, hvor jeg blev oplyst i den bedste grundtvigske ånd til både at leve et jævnt og muntert liv og andre mig over livet og engagere mig i verden.

*Niels Windfeld Lund
Professor ved Universitetet i Tromsø*

Kendte Grundtvig-citater under lup

Igen i år arrangerer Vartov Valgmenighed og Grundtvigsk Forum fire aftener hvor kendte Grundtvig-citater vil blive kommenteret, såvel i forhold til Grundtvigs samtid som til nutiden.

Alle møderne afholdes *tirsdage kl. 17.00-18.30 i januar* i Vartovs Store Sal.

De fire citater er følgende:

- 8. januar: *Til et folk de alle høre som sig regne selv dertil*, som kommenteres af Ove Korsgaard og Mustafa Gezen.
- 15. januar: *Mennesket er ingen Abekat ...*, som behandles af Knud Bjarne Gjæsing og Steen Nepper Larsen.
- 22. januar: *Sanddru Hedning, Tyrk og Jøde, Dem har Gud i Grunden kiær*, som Anders Holm og Ulla Morre Bidstrup taler om.
- 29. januar: *Modersmaal er vort Hjertesprog, kun løs er al fremmed Tale ...*, som debatteres af Ebba Hjorth og Per Øhrgaard.

Goethe i Weimar

Per Øhrgaard vil på *menighedsrådet den 4. februar* tale om Johann Wolfgang von Goethe og hans lange liv i Weimar.

Foredraget vil berøre hans hverv som 'minister' og give en skildring af Goethes prægning af 'Weimar-kulturen' og dens betydning for eftertidens Tyskland og Europa.

Studiekreds om Det Nye Testamente

I vinterens studiekreds vil vi læse uddrag af Geert Hallbäcks bog *Det Nye Testamente* (Forlaget Anis 2012).

Ved henvendelse til Niels Grønkjær kan bogen erhverves billigere, nemlig for kr. 190. Til første gang kan man læse siderne 15 til 38.

Vi mødes i præsteboligen i Vartov følgende *tirsdays kl. 16.30-18.30*: 5/2, 19/2, 5/3 og 19/3. Tilmelding er ikke nødvendig.

Martin Luthers menneskesyn

På *menighedsrådet den 4. marts* vil *Anna Vind* tale om hvad et menneske er ifølge Luther. Hvad forventes der af det, og hvor bør det bevæge sig hen? Disse grundspørgsmål om menneskesyn og opdragelse vil føre ind i Luthers tænkning.

Desuden vil Anna Vind give sin vurdering af dens betydning, både i forhold til Luthers samtid og i forhold til nutiden.

KALENDER

Tirsdage i januar kl. 17:

Møder om Grundtvig-citater i Vartovs Store Sal (se nærmere på side 5 her i bladet)

Mandag den 4. februar kl. 19.30:

Menighedsmøde i Vartov - Per Øhrgaard: Goethe

Mandag den 4. marts kl. 19.30:

Menighedsmøde i Vartov - Anna Vind: Martin Luther

Torsdag den 14. marts kl. 19.30:

Københavns Valgmenigheds årsmøde i Vartov

Mandag den 29. april kl. 19.30:

Vartov Valgmenigheds årsmøde

Lørdag-søndag den 8.-9. juni:

Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheders årsmøde i København

Adresser

Præst: Niels Grønkjær, Løngangstræde 24, 2., 1468 København K, tlf. 33 13 30 31
e-mail: ng@kvvv.dk - hjemmeside: www.kvvv.dk

Københavns Valgmenighed

Formand:

Jens Hestbech
Gl. Kongevej 19, 3. th., 1610 København V
Tlf. 33 24 85 97/31 90 75 97

Forretningsfører:

Ingrid Hentze
Fjordvænget 6, Alnor, 6300 Gråsten
Tlf. 36 34 15 28
Bank: 0255 9 02 83 90

Kirketjener:

Rasmus Jensen
Utterslevvej 17F, 4.th.
2400 København NV
Tlf. 22 40 19 37

Organistvikar:

Inge Bønnerup

Vartov Valgmenighed

Formand:

Vibeke Hein
Slotsalléen 44, 4200 Slagelse
Tlf. 30 62 67 22

Forretningsfører:

Kurt Gotfredsen
Opnæsgård 57, 1. th., 2970 Hørsholm
Tlf. 31 95 63 72
Bank: 6194 - 4170277452

Kirketjener:

Søren Frank Larsen
Tømmergravsgade 30 Z, 2450 København SV
Tlf.: 22 89 62 92

Organist:

Inge Bønnerup
Peter Bangs Vej 153, 1. tv., 2000 Frederiksberg
Tlf: 33 32 68 90

For børnepasning under gudstjenester: Kontakt Signe Rørdam Thomsen:
roerdam@hotmail.com

Valgmenighedernes hjemmeside er www.kvvv.dk

Bladets redaktion: Niels Grønkjær (ansv.havende), Lilly Wiberg, Søren Anker-Møller
Forsidevignet: Peter Hentze

Afsender:

Københavns og Vartov
Valgmenigheder
Løngangstræde 24, 2.
1468 København K

Gudstjenester i Vartov Kirke og Immanuelskirken *

1. januar 2013 (nytårsdag)

Vartov Kirke kl. 16.00

6. januar (helligtrekonger)

Immanuelskirken kl. 10.00

Niels Thomsen

Korsang

13. januar (1. søndag efter helligtrekonger)

Vartov Kirke kl. 10.00

20. januar (sidste søndag efter helligtrekonger)

Vartov Kirke kl. 10.00

Immanuelskirken kl. 16.00

27. januar (septuagesima)

Vartov Kirke kl. 10.00

3. februar (seksagesima)

Immanuelskirken kl. 10.00

Børnepasning

Korsang

10. februar (fastelavn)

Vartov Kirke kl. 10.00

Nicolai Halvorsen

17. februar (1. søndag i fasten)

Immanuelskirken kl. 10.00

Korsang

Vartov Kirke kl. 16.00

24. februar (2. søndag i fasten)

Vartov Kirke kl. 10.00

3. marts (3. søndag i fasten)

Immanuelskirken kl. 10.00

Korsang

10. marts (midfaste)

Vartov Kirke kl. 10.00

17. marts (Maria bebudelse)

Vartov Kirke kl. 10.00

Immanuelskirken kl. 16.00

24. marts (palmesøndag)

Immanuelskirken kl. 10.00

28. marts (skærtorsdag)

Vartov Kirke kl. 10.00

29. marts (langfredag)

Immanuelskirken kl. 10.00

31. marts (påskedag)

Vartov Kirke kl. 10.00

1. april (anden påskedag)

Immanuelskirken kl. 10.00

7. april (1. søndag efter påske)

Vartov Kirke kl. 10.00

14. april (2. søndag efter påske)

Immanuelskirken kl. 10.00

Vartov Kirke kl. 16.00

Børnepasning

21. april (3. søndag efter påske)

Vartov Kirke kl. 10.00

*Immanuelskirken ligger på
Forhåbningsholms Allé 20, Frederiksberg.